

บทที่ 6

ภาวะการค้าต่างประเทศของประเทศไทย

ในการศึกษาถึงภาวะการค้าต่างประเทศของประเทศไทย จำเป็นต้องนำสถิติข้อมูลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทางการค้าระหว่างประเทศมาพิจารณาเพื่อวิเคราะห์ถึงภาวะที่เกิดขึ้น และเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สถิติทางการค้าต่างประเทศประกอบด้วยรายการสินค้าขาออกและรายการสินค้าขาเข้า ในรายการสินค้าขาออก แยกประเภทได้กว้างๆ ได้ 2 ประเภท คือ การส่งออกสินค้าที่เป็นผลผลิตภายในประเทศ (domestic products) และการส่งออกใหม่ (re - exports) ซึ่งสินค้าในรายการส่งออกใหม่นี้ เป็นสินค้าที่ผลิตได้ในต่างประเทศถูกนำเข้ามาเพื่อทำการแปรรูปเป็นสินค้าอื่นต่อไป หรืออาจเป็นสินค้านำเข้ามา และจะต้องส่งต่อไปยังประเทศอื่น แต่ถูกเก็บภาษีเสียก่อน สินค้ารายการส่งออกใหม่มักจะได้รับการยกเว้นภาษีอากรสินค้าออกของไทยถูกส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศจากทั้งท่าเรือกรุงเทพฯ (Port of Bangkok) และท่าเรือในภูมิภาค (provincial ports) และจากสนามบินกรุงเทพฯ และสนามบินจังหวัดอื่น ราคาสินค้าส่งออกปรากฏในรูป F.O.B. (free on board) คือ เป็นค่าขนส่งสินค้าจนถึงปลายทาง แต่ไม่รวมค่าประกันภัย

ในการนำสินค้าเข้าประเทศ อาจนำเข้าได้ทั้งจากท่าเรือกรุงเทพฯ และท่าเรือภูมิภาค เช่นเดียวกับการส่งออก ราคาสินค้าในการนำเข้าจะปรากฏในรูป C.I.F. (cost, insurance and freight) คือ เป็นค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าจนถึงปลายทาง รวมค่าขนส่งทางเรือและประกันภัย ค่าใช้จ่ายในการขนส่งรูป C.I.F จะสูงกว่า F.O.B.

เพื่อให้การวิเคราะห์ภาวะการค้าต่างประเทศของประเทศไทย ครอบคลุมไปในทุกด้านที่เกี่ยวข้อง ในบทนี้จะนำสถิติทางการค้าระหว่างประเทศมาวิเคราะห์ในด้านต่างๆ ดังนี้

- (1) วิเคราะห์ภาวะการส่งออกและนำเข้าโดยส่วนรวม
- (2) วิเคราะห์ภาวะการส่งออกสินค้าที่สำคัญ
- (3) วิเคราะห์ภาวะการนำเข้า
- (4) วิเคราะห์ภาวะการค้ากับประเทศคู่ค้าสำคัญ

6.1 ภาวะการค้าโดยส่วนรวม

ประเทศไทยเริ่มขาดดุลทางการค้าตั้งแต่ พ.ศ. 2499 เป็นต้นมา สาเหตุประการสำคัญที่ทำให้มูลค่าการนำเข้าสูงกว่ามูลค่าการส่งออก เนื่องจากระยะนั้นเป็นช่วงที่ประเทศไทยเริ่มมีการนำสินค้าทุนบางประเภทเข้ามาทำการผลิตสินค้าทดแทนการนำเข้า ในปี พ.ศ. 2503 ได้มีการก่อตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ทำให้มีการให้บัตรส่งเสริมการลงทุนกิจกรรมลงทุนผลิตสินค้าทดแทนการนำเข้าจึงเพิ่มขึ้น โดนเฉพาะอย่างยิ่ง คือ อุตสาหกรรมสิ่งทอ ประกอบกับ พ.ศ. 2504 ประเทศไทยได้เริ่มมีการใช้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 การเร่งระดมทรัพยากรทุนและวัตถุดิบจากต่างประเทศจึงขยายตัวไปอย่างรวดเร็ว เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาทั้งด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และสิ่งสาธารณูปโภคต่างๆ

ในระหว่างที่อยู่ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (ประมาณปลาย พ.ศ. 2516) กลุ่มโอเปกได้ขึ้นราคาน้ำมัน ซึ่งน้ำมันนั้นนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการผลิตวัตถุดิบสำหรับการผลิตสินค้าทุกชนิด ไม่เพียงเท่านั้น ราคาน้ำมันที่สูงขึ้นส่งผลกระทบต่ออัตราค่าระวางเรือในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทำให้ราคาวัตถุดิบที่นำเข้ามีราคาสูงขึ้น ขณะเดียวกัน ประเทศไทยต้องนำเข้าน้ำมันจากต่างประเทศในมูลค่าที่สูงขึ้นด้วย ดังนั้นในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 ภาวะการขาดดุลทางการค้าระหว่างประเทศจึงสูงเพิ่มขึ้นถึง 21,828 ล้านบาทใน พ.ศ. 2518 การขาดดุลทางการค้ามากเช่นนี้ เนื่องจากประเทศไทยยังไม่สามารถปรับตัวในการผลิตและขยายการส่งออกเพื่อชดเชยกับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากการขึ้นราคาน้ำมัน อย่างไรก็ตาม พ.ศ. 2519 ภาคเอกชนได้เริ่มทำการปรับตัวในด้านการผลิตและการส่งออกให้สอดคล้องกับราคาน้ำมันที่สูงขึ้น การขาดดุลทางการค้าระหว่างประเทศจึงลดลงเหลือ 12,080 ล้านบาท อันเป็นช่วงสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3

ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 (2520 – 2524) ประเทศไทยประสบปัญหาการขาดดุลทางการค้ามากขึ้น โดย พ.ศ. 2524 ขาดดุลทางการค้าถึง 63,745 ล้านบาท ขณะเดียวกัน ใน 3 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 ได้ขาดดุลการชำระเงินด้วย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากประเทศพัฒนาแล้วบางประเทศซึ่งนำเข้าสินค้าจากไทย ได้เริ่มประสบปัญหาการขาดดุลทางการค้าและดุลการชำระเงิน จึงได้ลดปริมาณการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศเหล่านี้จึงเริ่มใช้มาตรการควบคุมการนำเข้าสินค้าจากไทย เช่น สหรัฐอเมริกา เงินลงทุนจากต่างประเทศได้ลดลงไปด้วยอย่างไรก็ดี ประเทศไทยได้พยายามแก้ไขปัญหการขาดดุลทางการค้าระหว่างประเทศนี้ โดยการเร่งพัฒนาการส่งออกทั้งประเภทสินค้า การแสวงหาตลาดต่างประเทศ การปรับปรุงคุณภาพสินค้าออก

ในปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (2525 – 2529) การขาดดุลทางการค้าลดลงอันเนื่องมาจากการดำเนินมาตรการทางการค้าในปลายปี 2524 แต่การขาดดุลทางการค้าได้ขยายตัวสูงที่สุดในประวัติการณ์ในปี พ.ศ. 2526 โดยขาดดุลถึง 90,137 ล้านบาท และขาดดุลการชำระเงิน 18,078 ล้านบาท ในภาวะนี้ รัฐบาลไทยจึงได้พยายามหาช่องทางในการขยายตลาดการส่งออกไปยังต่างประเทศ และดำเนินที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งตะวันออก เพื่อทำการผลิตอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ทั้งนี้โดยหวังว่า จะใช้ก๊าซธรรมชาติจากอ่าวไทยในโครงการพัฒนาชายฝั่งตะวันออกและประเทศไทยจะได้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrial Countries: NIC's) ได้ในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 แต่เนื่องจากปัญหาทางด้านเทคนิคการขนส่งก๊าซธรรมชาติจากอ่าวไทยมายังชายฝั่งตะวันออก โครงการอุตสาหกรรมชายฝั่งตะวันออก (Eastern Sea Board) และการเป็น NIC's จึงยังไม่บรรลุผล

ในระหว่างของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 นี้ ประเทศไทยประสบปัญหาการกีดกันทางการค้าโดยมีใช้ภาษีศุลกากรรุนแรงมาก จึงกล่าวได้ว่า การขาดดุลทางการค้าในช่วงนี้เกิดจากการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศมากที่สุด และรองลงมา คือ คุณภาพสินค้าไทย และการแข่งขันของสินค้าเกษตรในตลาดโลก

ภาวะการขาดดุลการค้าของไทยยังคงเพิ่มขึ้นเรื่อยมา ถึงแม้ว่าจะมีการกระจายประเภทสินค้าส่งออกให้มากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากประเทศพัฒนาแล้วได้หันเหการผลิตสินค้าจากสินค้าอุตสาหกรรมธรรมดาไปสู่ การผลิตสินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูงขึ้น เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ทุนเข้มข้น (capital intensive industry) รวมถึงทำการผลิตสินค้าบริการซึ่งมีมูลค่าเพิ่มสูง ส่งผลให้ประเทศไทยขาดดุลทางการค้าเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

6.2 ภาวะการค้าโดยจำแนกตามประเภทสินค้า

6.2.1 สินค้าออก

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้จำแนกหมวดสินค้าออกของไทยเป็น 11 หมวด หากพิจารณาข้อมูลส่งออกปี 2528 จะเห็นว่าสินค้ามูลค่าส่งออกสูงสุด คือ หมวดอาหาร โดยมีมูลค่าการส่งออกถึง 86,582 ล้านบาท หรือร้อยละ 44.78 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด รองลงมา คือ หมวดสินค้าอุตสาหกรรม หมวดสินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด หมวดวัสดุขั้นต้น และหมวดเครื่องจักร โดนมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 35.860, 24.030, 19.611 และ 16.977 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 18.55, 12.43, 10.14 และ 8.78 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดในปีเดียวกัน

สำหรับสินค้าส่งออกสำคัญที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศ มีดังนี้

(1) ข้าว เป็นสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกสูงที่สุด นับตั้งแต่ พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา มูลค่าการส่งออกสูงเกินกว่าหนึ่งหมื่นล้านบาท การที่มูลค่าการส่งออกตั้งแต่ปี 2520 เพิ่มขึ้นเรื่อยมา เนื่องจากภาวะการค้ำข้าวในระยะนั้น เป็นตลาดของผู้ขาย ประกอบกับสภาพความแปรปรวนของดินฟ้าอากาศ ทำให้ผลผลิตข้าวของประเทศต่าง ๆ ลดลง แต่ความต้องการข้าวเพื่อการบริโภคเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้หลายประเทศที่นำข้าวเข้าเร่งสร้างสต็อกเพื่อให้เพียงพอ กับความต้องการภายในประเทศ นอกจากนี้ ข้อพิพาททางการเมืองระหว่างอิหร่านกับ สหรัฐฯ และรัสเซียกับสหรัฐฯ มีผลทำให้อิหร่านและรัสเซียซื้อข้าวของไทยเพิ่มมากขึ้น ในช่วงดังกล่าว ความต้องการข้าวและราคาข้าวของโลกมีแนวโน้มสูงขึ้น

ต่อมา เนื่องจากหลายประเทศผู้นำเข้าข้าวได้เริ่มตระหนักถึงภาวะการขาดแคลนข้าว ประเทศเหล่านี้จึงได้พยายามทำการเพาะปลูกข้าวเอง จนกระทั่งปัจจุบัน หลายประเทศที่เคยเป็นลูกค้าข้าวที่สำคัญของไทยเราสามารถผลิตข้าวออกจำหน่ายแข่งขันกับประเทศไทยได้แล้ว เช่น อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น นอกจากนี้ สาธารณรัฐประชาชนเวียดนามได้พัฒนาการปลูกข้าว และใน พ.ศ. 2549 เวียดนามนับว่าเป็นประเทศผู้ผลิตข้าวชายฝั่ง ตลาดโลกที่สำคัญของไทย

ประเทศไทยส่งข้าวไปขายยังตลาดต่างประเทศ 3 ตลาด คือ

(ก) ตลาดเอเชีย เป็นตลาดข้าวที่สำคัญ เนื่องจากประชากรในทวีปเอเชียมีความหนาแน่นสูง และบริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก ประเทศลูกค้าได้แก่ รัสเซีย ฮองกง สิงคโปร์ และจีน

(ข) ตลาดตะวันออกกลาง ประเทศเหล่านี้มีอำนาจการซื้อสูง จะซื้อข้าวที่มีคุณภาพดี

(ค) ตลาดยุโรป เป็นตลาดที่น่าสนใจ เพราะมีอำนาจการซื้อสูง แต่ขายยาก เพราะประชากรไม่นิยมบริโภคข้าวเป็นอาหาร

การขายข้าวให้กับต่างประเทศของไทยจะปรากฏใน 2 ลักษณะ คือ

(ก) การขายระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล (Government to Government: G to G) โดยมากมักเป็นข้าวคุณภาพปานกลาง และขายในปริมาณมาก ราคาค่อนข้างต่ำกว่าตลาดมูลค่าการขายแบบนี้ประมาณร้อยละ 30 - 35 ของมูลค่าการส่งออกข้าว

(ข) การขายระหว่างเอกชนกับเอกชน (Private to Private: P to P) โดยมากมักเป็นข้าวคุณภาพดีมูลค่าการขายแบบนี้ประมาณร้อยละ 65 - 70 ของมูลค่าการส่งออกข้าว

ประเทศไทยประสบปัญหาการค้าข้าวกับต่างประเทศบางประการ เช่น

(ก) ปัญหาการตัดราคาขายของพ่อค้าเอกชน เพื่อหวังเพิ่มปริมาณการส่งออกให้มากขึ้น ทำให้ราคาข้าวไทยในตลาดโลกตกต่ำลง

(ข) การใช้ระบบโควตาส่งออก ทำให้ผู้ซื้อขาดแหล่งซื้อ ต้องหันไปซื้อข้าวจากประเทศอื่นทำให้เสียตลาดลูกค้าไป

(ค) การตัดราคาจำหน่ายของประเทศคู่แข่ง เช่น กรณีสหรัฐฯ ใช้มาตรการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ผลิตข้าวภายในประเทศ และนำข้าวออกมาจำหน่ายที่ตลาดภายในใต้ฟาร์มแอนด์ หรือการขายข้าวของเวียดนาม

(ง) รัฐบาลไทยพยายามช่วยเหลือผู้ส่งออกข้าวเป็นกรณีเฉพาะกิจ เช่น การลดค่าพรีเมียมในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2529 สำหรับข้าว 10% ลงมา เพื่อช่วยให้ผู้ส่งออกสามารถแข่งขันกับคู่แข่งในตลาดโลกได้ แต่มาตรการดังกล่าวได้ยกเลิกไปแล้ว

(2) ยางพารา ยางพารา เป็นสินค้าเกษตร ที่มีมูลค่าการส่งออกสูงเป็นอันดับสามของประเทศโดยมูลค่าการส่งออกสูงกว่าหมื่นล้านบาทตั้งแต่ พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา ยางพาราที่ส่งออกส่วนใหญ่เป็นยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง ยางเครฟ และอื่นๆ

ประเทศไทย ได้เข้าเป็นภาคีข้อตกลงยางธรรมชาติระหว่างประเทศ ตามโครงการโคกภักดิ์รวมของ UNCTAD ซึ่งจะช่วยให้ราคาของตลาดโลก และของไทยมีคุณภาพดีขึ้น ประเทศภาคีมีทั้งหมด 7 ประเทศ คือ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ไทย ศรีลังกา ไนจีเรีย ไอเวอรีโคสต์ และปาปัว นิวกินี ข้อตกลงว่าด้วยยางธรรมชาติได้ถูกกำหนดขึ้นในปี พ.ศ. 2522 ภายใต้การดำเนินงานขององค์การยางธรรมชาติระหว่างประเทศ (International Rubber Organization: INRO) โดยมีจุดมุ่งหมายในอันที่จะรักษาเสถียรภาพและราคาและการค้ายางธรรมชาติ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของมูลภักดิ์กันชนนี้ สมาชิกจะร่วมกันรับผิดชอบตามสัดส่วนคะแนนเสียง

ในช่วงหลัง พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา ลู่ทางการค้ายางธรรมชาติแจ่มใส เนื่องจากการขึ้นราคาน้ำมัน ทำให้ยางสังเคราะห์มีราคาสูงตาม ประเทศผู้ผลิตยางธรรมชาติจึงพยายามเร่งรัดขยายการผลิตอย่างเต็มที่ ประเทศไทยได้จัดทำนโยบายเร่งรัดขยายการผลิตอย่างเต็มที่ ประเทศไทยได้จัดทำนโยบายเร่งรัดผลผลิตยางของรัฐขึ้น สรุปได้ดังนี้

(ก) โครงการปลูกทดแทนยางพันธุ์เก่าด้วยยางพันธุ์ใหม่ ซึ่งเป็นพันธุ์ที่ปรับมาจากพันธุ์ภายในประเทศ

(ข) โครงการปลูกทดแทนยางพันธุ์เก่าด้วยยางพันธุ์ดีจากต่างประเทศ

(ค) โครงการปรับปรุงเพิ่มผลผลิตยางธรรมชาติในสวนยางขนาดเล็ก (โครงการนี้ได้รับความร่วมมือจาก E.E.C. ทางด้านการเงิน)

(ง) โครงการเร่งรัดปลูกยางพาราแทนมันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก ในเนื้อที่ 1,577,509 ไร่ (โครงการนี้ได้รับความร่วมมือทางด้านการเงินจาก E.E.C.)

(จ) เร่งรัดชาวสวนยางโดยการให้เงินกู้และให้เปล่าแก่ผู้ที่จะ replant ต้นยาง การผลิตยางพาราของไทยใช้ขบวนการค่อนข้างล่าช้า ทำให้คุณภาพผลผลิตสูลู ยางพาราของมาเลเซียและอินโดนีเซียไม่ได้ ทำให้ไทยเสียเปรียบในด้านการส่งออก และต้องใช้ราคาตามที่กำหนดมาจากนอกประเทศทุกปี ลูกค้ายางพาราของเรา ได้แก่ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐประชาชนจีน และเกาหลีใต้

อย่างไรก็ดี ประเทศไทยได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกของ INRO และมารวมกลุ่มใหม่เป็นประเทศผู้ผลิตยางธรรมชาติของโลก โดยมี มาเลเซีย อินโดนีเซีย และไทย เป็นสมาชิก ส่งผลให้ราคายางธรรมชาติสูงขึ้น

(3) ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังประกอบด้วย แป้งมันสำปะหลัง และ มันสำปะหลังอัดเม็ด เป็นสินค้าส่งออกที่มีมูลค่าการส่งออกสูงเป็นอันดับรองลงมาจากข้าว ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังใช้ในการผลิตอาหารสัตว์

ประเทศไทยเริ่มมีการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมากขึ้นนับตั้งแต่ พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา ประเทศผู้สั่งซื้อคือ ใต้หวันและประชาคมยุโรป ในระหว่างนั้น อินโดนีเซีย ซึ่งเป็นคู่แข่งมันสำปะหลังของไทย ไม่อาจผลิตได้เพียงพอตามสัญญาที่ทำไว้กับประเทศคู่ค้า ทำให้มีการซื้อผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจากไทยมากขึ้น ราคาจึงมีแนวโน้มสูงขึ้น

ประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรปผู้ผลิตอาหารสัตว์ นิยมใช้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจากไทย โดยนำเข้าจากไทยประมาณร้อยละ 85 - 90 ของปริมาณการนำเข้าทั้งหมด ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตธัญพืชชนิดอื่นๆ ของประชาคมฯ และโดยที่ประชาคมฯ มีนโยบายเกษตรกรรมร่วม (Common Agriculture Policy: CAP) ที่จะช่วยเหลือเกษตรกรของประชาคมฯ ให้มีรายได้สูงขึ้นโดยการกำหนดราคาและให้เงินอุดหนุน ดังนั้น การนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปยังประชาคมฯ จึงกระทบกระเทือนต่อนโยบายเกษตรกรรม โดยเฉพาะฝรั่งเศสและอิตาลี ในที่สุดประชาคมฯ จึงได้จำกัดการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง (ทั้งจาก ไทย อินโดนีเซีย และบราซิล) และต่อมาได้ขอให้ประเทศไทยลดพื้นที่ในการเพาะปลูกมันสำปะหลังโดยจะให้เงินช่วยเหลือแก่ไทย

ผลกระทบของความตกลงมันสำปะหลังในทางเศรษฐกิจ มีดังนี้

(ก) การถูกจำกัดปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปยังประชาคมฯ ซึ่งเป็นตลาดใหญ่ที่สุดของไทยเพียง 21 ล้านตันสำหรับช่วง 4 ปี คือ พ.ศ. 2530 - 2533 นับว่าค่อนข้างน้อยถึงแม้ว่าสมาชิกของประชาคมฯจะเพิ่มมาอีก 2 ประเทศก็ตาม

(ข) โดยที่การส่งออกมันสำปะหลัง ตกอยู่ภายใต้การจำกัดเชิงปริมาณ รัฐบาลพยายามพยุงราคามันสำปะหลังภายในประเทศ โดยการใช้มาตรการอุปสงค์เทียม (Artificial Demand) ในระดับการส่งออกด้วยการจัดสรรปริมาณการส่งออกตามสัดส่วนของสต็อกที่มีอยู่ และในขณะเดียวกัน รัฐบาลพยายามลดพื้นที่การเพาะปลูกลง นโยบายนี้มีความขัดแย้งกัน

(ค) เงินทดแทนที่ประชาคมฯ จ่ายให้ประเทศไทยสำหรับโครงการปลูกพืชทดแทนมันสำปะหลัง มูลค่าประมาณ 70 ล้าน ECU หรือ 1,400 ล้านบาท แต่เงินช่วยเหลือนี้ได้ผูกพันประเทศไทยว่า ไทยต้องซื้อปุ๋ยเคมีจากประเทศในประชาคมฯเท่านั้น

(4) ข้าวโพด เป็นพืชเศรษฐกิจอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งนำรายได้เข้าประเทศปีละเกือบหมื่นล้านบาท การค้าข้าวโพดของไทยเริ่มขยายตั้งแต่เดือนกรกฎาคมในแต่ละปี และจะสิ้นสุดในเดือนมิถุนายนของปีถัดไป นโยบายการค้าข้าวโพดมีการแบ่งเป็นตลาดข้อตกลง และตลาดทั่วไปโดยผู้ส่งออกจะต้องทำการค้าภายใต้การตัดสรรโควตาของกรมการค้าต่างประเทศในตลาดข้อตกลงนั้น แม้สองฝ่ายจะทำการค้าต่อกัน แต่ราคาที่เสนอซื้อและเสนอขายจะต้องเป็นราคาที่เหมาะสมและทั้งสองฝ่ายยอมรับ หากไม่อาจตกลงราคากันได้ให้ถือว่าการซื้อขายตามสัญญาในงวดๆ นั้นๆ เป็นอันยกเลิกไป จากนโยบายการค้าข้าวโพดซึ่งผู้ส่งออกจะต้องทำการค้าภายใต้การตัดสรรโควตาของกรมการค้าต่างประเทศดังกล่าว ทำให้เป็นที่วิจารณ์ของผู้ส่งออกบางรายว่า ไม่เกื้อหนุนการส่งออก ควรปล่อยให้ไปโดยเสรี แต่ผู้ส่งออกบางรายสนับสนุนให้ใช้ระบบโควตาโดยไม่เปิดเสรี กลุ่มผู้ส่งออกทั้งหลายต่างก็พยายามเรียกร้องให้ทางการประกาศนโยบายการค้าตามที่กลุ่มตนต้องการ

ข้าวโพดเป็นสินค้ามาตรฐานในการส่งออก แต่คุณภาพข้าวโพดไทยมีปัญหาในด้านมีสารพิษอัลฟาโทกซินตกค้าง อันอาจเกิดจากสาเหตุจากความชื้นของข้าวโพดมีมากเกินไป หรือการถูกแมลงกัดกินฝักทำให้เกิดเชื้อราได้ หรือการกองไว้กับพื้นกลางแจ้ง ถูกฝนน้ำค้าง หรือการเก็บสุ่มข้าวโพดไว้นานเกินไป หรือการเก็บไว้ในไซโลไม่ถูกวิธี สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่ทำให้คุณภาพข้าวโพดเลวลง

ประเทศลูกค้าข้าวโพดที่สำคัญของไทย ได้แก่ มาเลเซีย สิงคโปร์ สหภาพโซเวียต ญี่ปุ่น ฮังการี ไต้หวัน ซาอุดีอาระเบีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน

ประเทศผู้ผลิตข้าวโพดที่สำคัญของโลก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา บราซิล แอฟริกาใต้ ฝรั่งเศส และอาร์เจนตินา

(5) **กุ้งสด** เป็นสัตว์น้ำทะเลที่มีมูลค่าในการส่งออกสูงสุด และราคาต่อหน่วยสูง เป็นอันดับสองรองลงมาจากดีบุก ราคาโดยทั่วไปมีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากผลผลิตไม่เพียงพอ กับความต้องการของตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ

กุ้งสดที่ส่งออก ได้แก่ กุ้งแชบ๊วย กุ้งกุลาดำ กุ้งกุลาลาย กุ้งตะกาด การจับกุ้งที่มีได้เพาะเลี้ยงหรือเกิดจากธรรมชาติมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของกุ้งธรรมชาติลดลง แต่กุ้งที่ได้จากการเพาะเลี้ยงมีแนวโน้มสูงขึ้น

การส่งออกกุ้งสดมีปัญหาในบางปี คือ ต้องรักษาความสดใหม่ให้สะอาด ปราศจากเชื้อโรค เนื่องจากต่างประเทศอ้างว่ามีแบคทีเรียสูงเกินกว่าที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการแข่งขันแย่งตลาดลูกค้าจากจีน อินเดีย และอินโดนีเซีย

ตลาดที่สำคัญของกุ้ง ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ฮองกง อิตาลี มาเลเซีย และฝรั่งเศส

(6) **ดีบุกโลหะ** นับจาก พ.ศ. 2524 จนถึงปัจจุบัน เป็นระยะที่อุตสาหกรรมดีบุกตกต่ำอย่างมาก เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ และมีการบิดเบือนราคาตลาดสูงเกินความจริง เมื่อเทียบกับราคาสินค้าทดแทนอื่นๆ เช่น อลูมิเนียม หรือโครเมียม อุปทานดีบุกเข้าสู่ตลาดในแต่ละปีในระดับสูง ในขณะที่ผู้ใช้ดีบุกพยายามใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดมีอุปทานส่วนเกินในตลาดโลกมาก และราคาดีบุกก็มีแนวโน้มลดต่ำลง คณะกรรมการดีบุกระหว่างประเทศ (International Tin Council: ITC) ภายใต้ความตกลงดีบุกระหว่างประเทศ (International Tin Agreement: ITA) ได้ดำเนินการรักษาเสถียรภาพของราคาผ่านกลไกมูลค่ากันชน และเสริมด้วยมาตรการควบคุมการส่งออกตั้งแต่เดือนเมษายน 2525 ในที่สุดต้องประเทศหยุดการดำเนินงานของมูลค่ากันชน ทำให้การค้าดีบุกทั่วโลกต้องยุติลงตั้งแต่วันที่ 24 ตุลาคม 2528 และในประมาณธันวาคม 2528 การค้าดีบุกจึงเริ่มกันใหม่ แต่เป็นไปในลักษณะไร้เสถียรภาพ

การที่การค้าดีบุกประสบปัญหาอุปทานล้นตลาด เนื่องจาก ความซบเซาของเศรษฐกิจโลกทำให้การลงทุนในภาคอุตสาหกรรมลดลงความต้องการดีบุกเพื่อใช้ในกิจกรรมอุตสาหกรรมจึงลดลงด้วย

ประเทศผู้ผลิตดีบุกสำคัญ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย โบลิเวีย ซาอีร์ ออสเตรเลีย ไนจีเรีย และไทย

ประเทศลูกค้าที่bukที่สำคัญ ได้แก่ เนเธอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และฟิลิปปินส์

(7) **น้ำตาล** การค้ำน้ำตาลของตลาดโลกแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

ก. **ตลาดที่มีข้อตกลงพิเศษ (preferential market)** มีการควบคุมด้วยระบบโควตา เช่น ในสหรัฐอเมริกา การควบคุมด้วยระบบภาษีศุลกากร เช่นในประเทศประชาคมยุโรป และการควบคุมด้วยระบบทางการค้า เช่นในประเทศสังคมนิยม

ข. **ตลาดเสรีหรือตลาดโลก (free market or world market)** ทำการซื้อขายน้ำตาลนอกเหนือตลาดที่มีข้อตกลงพิเศษ ราคาน้ำตาลในตลาดเสรีจึงถูกกำหนดจากอิทธิพลของอุปสงค์และอุปทาน (demand and supply) ของตลาด เป็นตลาดเล็กโดยมีการซื้อขายน้ำตาลเพียง 17% ของผลผลิตน้ำตาลของโลก ฉะนั้น ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ผิดปกติทางธรรมชาติ หรือทางการเมืองระหว่างประเทศ ราคาน้ำตาลในตลาดเสรีจึงได้รับความกระทบกระเทือนมาก และเกิดขึ้นตลอดเวลา ไม่มีใครสามารถควบคุมหรือคาดการณ์ล่วงหน้าได้ นอกจากนั้น ยังทำการซื้อขายล่วงหน้าถึง 18 เดือน

ความตกลงน้ำตาลระหว่างประเทศ (International Sugar Agreement: ISA) จึงได้มีการก่อตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2407 เพื่อสร้างหลักประกันในการจำหน่ายให้แก่ประเทศผู้ผลิต (exporting countries) และ ประเทศผู้บริโภค (Importing Countries) โดยให้ราคาน้ำตาลของตลาดโลกอยู่ในระดับที่เหมาะสม

จากการที่น้ำตาลเป็นสินค้าออกที่ไม่มีเสถียรภาพ ด้านราคาส่งออก โดยราคาส่งออกในแต่ละปีเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากตามราคาตลาดโลก ผลจากความไม่มีเสถียรภาพทางด้านราคาส่งออก จึงมีผลกระทบถึงอุตสาหกรรมน้ำตาลภายในประเทศและส่งผลกระทบต่อเกษตรกรเพิ่มหรือลดการปลูกอ้อยในฤดูกาลต่อไป

ลูกค้าที่สำคัญ ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ มาเลเซีย สหภาพโซเวียตรัสเซีย ศรีลังกา ฯลฯ ส่วนประเทศคู่แข่งสำคัญ คือ คิวบา

(8) **วงจไฟฟ้า** เป็นอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วน แผงวงจไฟฟ้า ซึ่งสามารถนำเงินตราจากต่างประเทศเข้ามาถึงประมาณปีละ 2 - 3 แสนล้านบาท ตลาดลูกค้าที่สำคัญ ได้แก่ สิงคโปร์สหรัฐอเมริกา มาเลเซีย ฮองกง สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐเกาหลี

ในแต่ละปี แม้ว่า ไทยจะสามารถผลิตวงจไฟฟ้าได้ถึงขั้นตรวจสอบคุณภาพในปริมาณที่สูงขึ้นก็ตาม แต่การผลิตส่วนใหญ่เท่าที่ผ่านมาเป็นการผลิตเพื่อการส่งออกตามนโยบายของบริษัทแม่เป็นหลัก ดังนั้น การใช้แผงวงจไฟฟ้าในประเทศจึงต้องมีการนำเข้ามา

เป็นบางส่วนโดยนำเข้ามาจาก สหรัฐอเมริกา (70%) สิงคโปร์ ญี่ปุ่น และฮ่องกง อย่างไรก็ตาม การผลิตแผงวงจรไฟฟ้าของไทยมีปัญหาในด้านการส่งออก คือ ขั้นตอนการส่งออกยุ่งยาก เสียเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น รวมถึงความล่าช้าในการนำวัตถุดิบเข้ามา และการเสียภาษีเครื่องจักรเพื่อผลิตและการเสียภาษีเพื่อการส่งออก ถึงแม้จะมีปัญหาดังกล่าว อุตสาหกรรมนี้นับได้ว่ามีแนวโน้มที่สดใส และขยายรายได้จากการส่งออกมากขึ้น

(9) ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ เป็นสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกสูงรายการหนึ่งของประเทศไทย โดยมีมูลค่าการส่งออกถึงปีละประมาณ 100,000 ล้านบาท ผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่ส่งออกประกอบด้วยเส้นใย เส้นด้าย ผ้าดิบ ผ้าผืน เสื้อผ้าสำเร็จรูปและผลิตภัณฑ์สิ่งทออื่นๆ อุตสาหกรรมการผลิตสิ่งทอให้เกิดการจ้างแรงงานในระดับไร้ฝีมือมากกว่าแสนคน และสามารถผลิตสินค้าทดแทนการนำเข้าได้

ไทยได้เปรียบในการผลิตสิ่งทอ เนื่องจากต้นทุนการผลิตต่ำและคุณภาพสินค้าค่อนข้างดีกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าในราคาเดียวกับที่ผลิตจากประเทศพัฒนาแล้ว ดังนั้นประเทศพัฒนาแล้วทั้งหลาย จึงพยายามกีดกันการนำเข้าสิ่งทอจากไทย และประเทศอื่นๆ ในเอเชีย โดยอ้างว่าสิ่งทอจากประเทศดังกล่าวเมื่อนำเข้าไปจำหน่ายในประเทศพัฒนาแล้วทำให้อุตสาหกรรมสิ่งทอในประเทศเหล่านี้ถูกทำลายตลาด เพราะไม่สามารถแข่งขันกับผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่นำเข้าจากประเทศกำลังพัฒนาได้ การกีดกันวิธีนี้เรียกว่า อุปสรรคที่ไม่มีใช้ภาษีศุลกากร (Non-Tariff Barrier: NTB) ซึ่งนับวันการใช้ NTB ของประเทศพัฒนาแล้วจะแผ่ขยายออกไปยังสินค้าประเภทอื่นๆ มากขึ้น

สำหรับอุปสรรคในรูปภาษีศุลกากร (Tariff Barrier) ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้แก่การนำเข้าสิ่งทอจากไทย คือ Counter Veiling Duty หรือ CVD โดยทางสหรัฐฯ อ้างว่าผลิตภัณฑ์ส่งออกสิ่งทอจากไทยได้รับการช่วยเหลือในการส่งออก (export subsidy) ทางสหรัฐฯ จึงต้องเก็บอากรตอบโต้การช่วยเหลือดังกล่าว แต่ตามความเป็นจริง รัฐบาลไทยไม่ได้ให้การช่วยเหลือในรูป export subsidy แต่เป็นการให้ความอนุเคราะห์ทางด้านสินเชื่อเพื่อการส่งออกในรูปการรับซื้อลด และรับช่วงซื้อลด (discount and re discount) การที่สหรัฐฯ เก็บภาษีในรูป CVD จึงไม่ถูกต้อง

การค้าผลิตภัณฑ์สิ่งทอของโลก อยู่ภายใต้ข้อตกลงเส้นใยหลายประเภท (Multi-Fiber Agreement: MFA) ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของ GATT แต่ละประเทศผู้นำเข้าจะทำการเจรจากับประเทศผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอแต่ละประเทศเป็นกรณีไปเป็นการเจรจา 2 ฝ่าย (bilateral negotiation) ประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา เยอรมนี ตะวันตก อิตาลี

สิงคโปร์ ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรต ฯลฯ ตั้งแต่ 1 มกราคม 2548 การค้าสิ่งทอเปิดเสรีทั่วโลก

(10) **อัญมณี** เริ่มมีมูลค่าการส่งออกกว่าพันล้านบาท ตั้งแต่ปี 2520 เป็นต้นมา และมูลค่าปัจจุบันสูงถึง ปีละ 2-3 แสนล้านบาท (พ.ศ.2554)

อัญมณีที่ส่งออกส่วนใหญ่เป็นอัญมณีที่เจียรนัยแล้ว สิ่งสำคัญ ได้แก่ ไพฑูริย์ ทับทิม มรกต หยก และไข่มุกวัตถุดิบบางส่วนได้มาจากการขุดพลอย หรือการทำเหมืองพลอยในประเทศ บางส่วนนำเข้ามาจากออสเตรเลีย และมีการลักลอบนำเข้ามาจากสาธารณรัฐสังคมนิยมสหภาพพม่า และกัมพูชาประชาธิปไตย

ประเทศลูกค้าที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ฮองกง สวิสเซอร์แลนด์

6.2.2 สินค้าเข้า

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้จำแนกสินค้านำเข้าตามประเภทการใช้ประโยชน์ออกเป็น 4 หมวดใหญ่ๆ คือ

(1) สินค้าบริโภค (Consumer Goods) ประกอบด้วย

(1.1) **โภคยทรัพย์ (Non - durable)** ได้แก่ สินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่มต่างๆ ผลไม้ ผัก ผลิตภัณฑ์จากปลาและรัฐพืช ผลิตภัณฑ์ยาสูบ สิ่งใช้ในห้องน้ำ และทำความสะอาด เสื้อผ้า ถุงเท้าและรองเท้า และผลิตภัณฑ์ยาและเภสัช

สินค้านำเข้าหมวดนี้ มีประมาณร้อยละ 8 - 10 ของมูลค่าการนำเข้าในแต่ละปี

(1.2) **สินค้านำเข้าคงทน (Durable)** ได้แก่ เครื่องใช้ในบ้าน อุปกรณ์ไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์จากไม้และสัตว์ เฟอร์นิเจอร์ อัญมณี จักรยานยนต์ และอาวุธปืนขนาดเล็ก

สินค้านำเข้าหมวดนี้ มูลค่าการนำเข้าประมาณร้อยละ 5 - 6 ของมูลค่าการนำเข้าแต่ละปี

มูลค่าการนำเข้าของสินค้าในหมวด (1) ประมาณร้อยละ 13 - 15 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดในแต่ละปี

(2) **ผลิตภัณฑ์กึ่งสำเร็จรูปและวัตถุดิบ (Intermediate Products and Raw Materials)** สินค้าในหมวดนี้จำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

(2.1) **สำหรับสินค้าบริโภค (Chiefly for consumer goods)** ได้แก่ วัสดุขั้นต้นจากสัตว์และพืช ผลิตภัณฑ์ยาสูบ ไม้ซุง กระดาษ เส้นใยสิ่งทอ และผลิตภัณฑ์เคมีภัณฑ์

มูลค่าการนำเข้าสินค้าในหมวดนี้ประมาณร้อยละ 16 - 17 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดในแต่ละปี

(2.2) สำหรับผลิตสินค้านำเข้า (Chiefly for capital) ได้แก่ สินค้านำเข้าประเภทแร่และโลหะต่างๆ ที่ยังไม่ได้ถลุง

สินค้านำเข้าหมวด (2.1) และ (2.2) นี้ มีมูลค่าการนำเข้าประมาณปีละ ร้อยละ 9 และ 25 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดในแต่ละปี

(3) สินค้านำเข้า (Capital Goods) ได้แก่ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ซีเมนต์ วัสดุก่อสร้าง ท่อต่างๆ แก้ว และผลิตภัณฑ์จากแร่ ผลิตภัณฑ์จากยาง ผลิตภัณฑ์โลหะ อุปกรณ์และเครื่องจักรที่มีใช้ไฟฟ้า (ที่ใช้ในทางการเกษตร แทรกเตอร์ และใช้ในอุตสาหกรรม) อุปกรณ์และเครื่องจักรทางไฟฟ้า เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ และทางสายตา เรือ เครื่องบิน และรถไฟ

มูลค่าการนำเข้าสินค้านำเข้านี้สูงเป็นอันดับสองโดยมีมูลค่าการนำเข้าประมาณร้อยละ 30 ของมูลค่านำเข้าในแต่ละปี

(4) สินค้าอื่นๆ ประกอบด้วย รถยนต์และอุปกรณ์ (รถโดยสาร รถบรรทุก แชนซี ยาง และตัวถัง) เชื้อเพลิง และน้ำมันหล่อลื่น

สินค้านำเข้านี้มีมูลค่าการนำเข้าสูงที่สุดเท่ากับร้อยละ 30.27 ของมูลค่าการนำเข้าปี 2528 โดยเฉพาะเชื้อเพลิงและน้ำมันหล่อลื่นมูลค่าการนำเข้า 56,718 ล้านบาท หรือเท่ากับร้อยละ 74.6 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดในหมวดนี้

6.3 ภาวะการค้าจำแนกตามประเทศคู่ค้า

6.3.1 การค้าในกลุ่มอาเซียน

ประเทศสิงคโปร์ เป็นประเทศที่มีสัดส่วนทางการค้ากับไทยมากที่สุด ประเภทสินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ยางพารา ข้าวโพด แผงวงจรไฟฟ้า สิ่งทอ อัญมณี ผลไม้ไทย สินค้านำเข้าจากสิงคโปร์ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์น้ำมัน

ประเทศมาเลเซีย เป็นประเทศในกลุ่มอาเซียน ที่มีสัดส่วนทางการค้ากับไทยรองลงมา สินค้าสำคัญที่ส่งออกไปมาเลเซีย ได้แก่ ข้าว ยางพารา ข้าวโพด น้ำตาลทราย แผงวงจรไฟฟ้า สิ่งทอ สินค้าสำคัญที่นำเข้าจากมาเลเซีย ได้แก่ น้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมัน

ประเทศบรูไน เป็นประเทศที่มีสัดส่วนทางการค้ากับไทยสูงเป็นอันดับสาม ในบรรดากลุ่มประเทศอาเซียน สินค้าส่งออกได้แก่ อาหาร เครื่องก่อสร้าง ผลไม้ สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ น้ำมัน

ประเทศอินโดนีเซีย มีสัดส่วนทางการค้ากับไทยมากเป็นอันดับที่สี่ในกลุ่มอาเซียน สินค้าส่งออกไปยังอินโดนีเซีย ได้แก่ ข้าว สิ่งทอ ข้าวโพด ปูนซีเมนต์ ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง สินค้านำเข้าจากอินโดนีเซีย ได้แก่ น้ำมัน และผลิตภัณฑ์น้ำมัน

ประเทศฟิลิปปินส์ มีสัดส่วนทางการค้ากับไทยต่ำที่สุดในบรรดาประเทศในกลุ่มอาเซียนเก่า สินค้าออกของไทยไปฟิลิปปินส์ ได้แก่ ข้าวโพด สิ่งทอ สินค้านำเข้าจากฟิลิปปินส์ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์พื้นเมือง ผลิตภัณฑ์น้ำมัน

6.3.2 ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป

การค้าของไทยกับประเทศในประชาคมเศรษฐกิจยุโรป 6 ประเทศ ได้ดูลทางการค้าทุกปี สาเหตุเนื่องจากประเทศไทยได้ดูลทางการค้าจาก เนเธอร์แลนด์ ส่วน ฝรั่งเศส อิตาลี เบลเยียม ได้ดูลเป็นบางปี สำหรับประเทศที่ขาดดูล ได้แก่ เยอรมนี เดนมาร์ก ไอร์แลนด์ และ ลักเซมเบิร์ก ประชาคมเศรษฐกิจยุโรปนับว่าเป็นกลุ่มประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่สุดของไทยในยุโรป สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปยังประชาคมฯ ได้แก่ มันสำปะหลังอัดเม็ด ดีบุก สิ่งทอ ข้าว ปลาหมึกกระดองสด แซ่เหียน หรือ แซ่จันแข็ง ไบยาสูบ อัญมณี ยางแผ่นรมควัน สับปะรดกระป๋อง และทังสเดน หรือ วูลแฟรม

สินค้านำเข้าที่สำคัญของไทยจากประชาคมฯ ได้แก่ เครื่องจักร เครื่องใช้กลและส่วนประกอบ เครื่องจักรไฟฟ้าและอุปกรณ์ไฟฟ้า อินทรีย์เคมี เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่ ผลิตภัณฑ์เคมีเบ็ดเตล็ด ยางสนเทียม และวัตถุจำพวกพลาสติก สิ่งสกัดที่ใช้ในการฟอกหนังและย้อมสี ปู่ยเคมีภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์นม ไข น้ำผึ้ง

6.3.3 ประเทศญี่ปุ่น

นับว่าเป็นประเทศคู่ค้าสำคัญที่สุดของไทยเป็นเวลานานแล้ว ไทยขาดดูลญี่ปุ่นทุกปี สินค้านำเข้าที่สำคัญจากญี่ปุ่น ได้แก่ สินค้าทุน (เช่น รถยนต์และอุปกรณ์ ผลิตภัณฑ์เครื่องไฟฟ้า ปู่ย ยาฆ่าแมลง เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ ผลิตภัณฑ์โลหะ) ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปและวัตถุดิบ (เช่น วัสดุจากพืชและสัตว์ กระดาษ เคมีภัณฑ์ เหล็ก) สินค้าอุปโภค - บริโภค (เช่น อาหาร เครื่องดื่ม เสื้อผ้า รองเท้า เครื่องใช้ไฟฟ้า รถจักรยานยนต์และอุปกรณ์) และสินค้าอื่นๆ (เช่น อะไหล่รถยนต์ อุปกรณ์หล่อลื่น)

สินค้าส่งออกที่สำคัญจากไทยไปญี่ปุ่น ได้แก่ ยางพารา ข้าวโพด ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง กุ้งแช่แข็ง ดีบุก น้ำตาล สิ่งทอ อัญมณี

6.3.4 ประเทศสหรัฐอเมริกา

เป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญอันดับสองของไทย ไทยเกินดุลสหรัฐฯ ทุกปี
สินค้านำเข้ามาจากสหรัฐอเมริกาที่สำคัญ ได้แก่ สินค้าทุน ผลิตภัณฑ์กึ่งสำเร็จรูปและวัตถุดิบ สินค้าอุปโภค - บริโภค และอุปกรณ์หล่อลื่น

สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง กุ้งสด ดีบุก
แผงวงจรไฟฟ้า น้ำตายทราย สิ่งทอ อัญมณี

ปัจจุบันสหรัฐอเมริกา มีนโยบายกีดกันทางการค้าอย่างรุนแรงที่ปรากฏ คือ การออกกฎหมายควบคุมการนำสิ่งทอ (เจนกินส์ บิลล์) กฎหมายช่วยเหลือชาวนาอเมริกกัน (ฟาร์ม แอ็คส์) ซึ่งมีขอบเขตควบคุมการนำสินค้าเข้าหลายอีกหลายประเภท

6.3.5 ฮองกง

การค้ากับฮองกงนับว่าไทยเกินดุลมาตลอด สินค้าไทยที่ส่งไปขายฮองกง ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด กุ้งแช่แข็ง แผงวงจรไฟฟ้า สิ่งทอ อัญมณี

สินค้านำเข้าจากฮองกง ได้แก่ เสื้อผ้า เครื่องประดับ เครื่องไฟฟ้า

ตาราง 6.1 ภาพรวมมูลค่าการค้าระหว่างประเทศ

พ.ศ.	สินค้าออก	สินค้าเข้า	ดุลการค้า	ค.ศ.
2537	1,137,601.6	1,369,260.4	-231,658.8	1994
2538	1,137,601.1	1,763,591.3	-357,281.2	1995
2539	1,411,039.3	1,832,825.2	-421,785.9	1996
2540	1,806,682.0	1,924,263.1	-117,581.1	1997
2541	2,248,089.4	1,774,066.4	474,023.0	1998
2542	2,214,248.7	1,907,390.6	306,858.1	1999
2543	2,768,064.8	2,494,133.1	273,931.7	2000
2544	2,884,703.9	2,748,961.6	135,742.3	2001
2545	2,923,941.4	2,774,892.1	149,049.3	2002
2546	3,325,630.1	3,138,775.9	186,854.2	2003
2547	3,873,689.6	3,801,066.6	72,623.0	2004
2548	4,438,691.0	4,754,024.6	-315,336.6	2005
2549	4,937,372.2	4,942,922.5	-5,550.3	2006
2550	5,302,119.2	4,870,186.4	431,932.8	2007
2551	5,851,371.1	5,962,482.5	-111,111.4	2008

ตาราง 6.2 โครงสร้างสินค้าออกที่สำคัญ

พ.ศ.	ส่งออก ทั้งสิ้น	สินค้า เกษตรกรรม	สินค้า อุตสาหกรรม การเกษตร	สินค้า อุตสาหกรรม สำคัญ	สินค้าแร่ และเชื้อเพลิง	สินค้า อื่น ๆ	ค.ศ.
2542	2,214,248.7	265,423.9	172,437.6	1,665,075.9	47,947.9	63,363.4	1999
2543	2,768,064.8	291,956.1	187,698.6	2,115,414.0	97,399.0	75,597.1	2000
2544	2,884,703.9	312,527.8	213,492.5	2,171,481.9	90,699.8	96,501.9	2001
2545	2,923,941.4	305,417.5	218,941.6	2,226,390.1	86,242.8	86,949.4	2002
2546	3,325,630.1	365,037.5	247,582.4	2,542,797.9	95,639.7	74,572.6	2003
2547	3,873,689.6	414,523.9	255,650.3	2,994,110.8	148,086.6	61,318.1	2004
2548	4,438,691.0	418,069.9	280,160.7	3,470,160.7	206,894.3	63,405.5	2005
2549	4,937,372.2	499,675.3	303,069.7	3,808,883.3	262,553.6	63,190.4	2006
2550	5,302,119.2	522,531.8	327,300.1	4,154,482.7	258,268.3	39,536.3	2007
2551	5,851,371.1	662,228.9	385,771.0	4,405,983.9	397,376.1	11.2	2008

ที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2551

ตาราง 6.3 สัดส่วนร้อยละของสินค้าส่งออกที่สำคัญ

รายการ	2548 2005	ร้อยละ	2549 2006	ร้อยละ	2550 2007	ร้อยละ	2551 2008	ร้อยละ
ส่งออกทั้งสิ้น	4,438,691.0	100.00	4,937,372.2	100.00	5,302,119.2	100.00	5,851,371.1	100.00
1. เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และ ส่วนประกอบ	474,445.2	10.7	565,806.9	11.5	597,059.9	11.3	605,314.0	10.4
2. รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	310,306.5	7.0	362,374.3	7.3	447,109.4	8.4	513,154.2	8.8
3. อัญมณีและเครื่องประดับ	129,339.3	2.9	139,864.4	2.8	185,149.6	3.5	274,093.1	4.7
4. น้ำมันสำเร็จรูป	94,995.5	2.1	138,785.6	2.8	140,716.1	2.7	259,739.1	4.4
5. แผลงวงจรไฟฟ้า	238,454.6	5.4	267,598.3	5.4	290,349.5	5.5	237,972.6	4.1
6. ยางพารา	148,679.9	3.4	205,483.1	4.2	194,338.7	3.7	223,628.2	3.8
7. ข้าว	92,993.7	2.1	98,179.0	2.0	119,215.4	2.3	203,219.1	3.5
8. เม็ดพลาสติก	167,914.2	3.8	171,394.1	3.5	179,512.0	3.4	181,158.7	3.1
9. เหล็ก เหล็กกล้า และผลิตภัณฑ์	115,513.3	2.6	134,035.2	2.7	157,686.0	3.0	176,877.0	3.0
10. ผลิตภัณฑ์ยาง	94,094.3	2.1	117,269.5	2.4	125,960.7	2.4	149,894.9	2.6

ที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2551

ตาราง 6.4 โครงสร้างสินค้านำเข้าที่สำคัญ

พ.ศ.	นำเข้า ทั้งสิ้น	สินค้า เชื้อเพลิง	สินค้า ทุน	สินค้า วัตถุดิบและ กึ่งสำเร็จรูป	สินค้า อุปโภค บริโภค	ยานพาหนะ และอุปกรณ์ การขนส่ง	สินค้า อื่น ๆ	ค.ศ.
2542	1,907,390.6	183,132.1	564,355.9	910,638.7	167,226.1	51,449.3	30,588.6	1999
2543	2,494,133.1	304,042.4	713,301.7	1,192,885.6	186,118.7	82,328.6	15,456.2	2000
2544	2,748,961.6	328,560.1	866,402.2	1,229,931.8	214,233.8	90,787.3	19,046.4	2001
2545	2,774,892.1	321,048.4	833,159.3	1,275,391.7	222,144.5	99,924.0	23,217.0	2002
2546	3,138,775.9	373,778.8	940,337.8	1,410,247.4	247,584.1	131,294.8	35,533.0	2003
2547	3,801,066.6	531,708.7	1,069,026.0	1,724,512.4	287,624.9	150,402.2	37,781.0	2004
2548	4,754,024.6	842,699.6	1,354,628.4	2,003,160.5	331,278.3	163,750.4	58,507.5	2005
2549	4,942,922.5	972,006.1	1,398,539.8	2,006,871.5	362,244.6	150,606.6	52,653.8	2006
2550	4,870,186.4	899,501.0	1,277,449.3	2,089,924.1	409,088.8	153,248.3	40,965.9	2007
2551	5,962,482.5	1,238,422.7	1,448,161.8	2,590,072.6	398,340.9	182,855.3	4,629.1	2008

ที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2551

ตาราง 6.5 สัดส่วนร้อยละของสินค้านำเข้าที่สำคัญ

รายการ	2548 2005	ร้อยละ	2549 2006	ร้อยละ	2550 2007	ร้อยละ	2551 2008	ร้อยละ
นำเข้าทั้งสิ้น	4,754,024.6	100.00	4,942,922.5	100.00	4,870,186.4	100.00	5,962,482.5	100.00
1. น้ำมันดิบ	684,952.2	14.4	772,054.5	15.6	709,216.0	14.5	1,002,211.3	16.8
2. เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ	440,685.7	9.3	434,716.9	8.8	423,643.7	8.7	495,977.4	8.3
3. เหล็ก เหล็กกล้า และผลิตภัณฑ์	348,618.1	7.3	284,193.4	5.8	298,862.7	6.1	458,002.0	7.7
4. เคมีภัณฑ์	328,538.4	6.9	338,959.8	6.9	348,879.0	7.2	420,135.3	7.1
5. เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ	370,910.7	7.8	360,997.5	7.3	330,848.0	6.8	357,781.2	6.0
6. แฉงจรงไฟฟา	321,241.1	6.8	331,841.4	6.7	341,970.4	7.0	305,853.9	5.1
7. เครื่องเพชรพลอย อัญมณี เงินแท่ง และทองคำ	157,477.7	3.3	149,204.7	3.0	143,417.0	2.9	295,287.4	5.0
8. สินแร่โลหะอื่น ๆ เศษโลหะ และ ผลิตภัณฑ์	174,544.4	3.7	233,104.3	4.7	248,075.2	5.1	265,814.0	4.5
9. เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ และ ส่วนประกอบ	273,896.6	5.8	2,941,825.7	5.9	261,771.2	5.4	259,941.0	4.4
10. พืชและผลิตภัณฑ์จากพืช	90,351.7	1.9	87,931.4	1.8	99,078.1	2.0	145,417.1	2.4

ที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2551

ตาราง 6.6 ประเทศคู่ค้าที่สำคัญ

ปี	รวม	ญี่ปุ่น	สหรัฐ อเมริกา	สหภาพ ยุโรป	อาเซียน	ประเทศ อื่น ๆ
2537	1,137,601.6	194,276.2	239,099.7	177,770.4	226,823.2	299,632.1
2539	1,411,039.3	237,523.9	253,799.8	224,906.7	305,660.1	389,279.4
2541	2,248,089.4	308,394.1	500,722.5	401,156.7	408,963.9	628,852.2
2543	2,768,064.8	406,442.2	591,675.7	437,099.6	536,909.7	795,937.6
2545	2,923,941.4	427,023.4	579,071.6	438,370.1	582,130.3	897,346.0
2546	3,325,630.1	471,956.3	565,094.9	488,392.1	684,943.2	1,115,239.9
2547	3,873,689.6	541,487.7	622,497.0	553,964.6	852,487.2	1,348,727.6
2548	4,438,691.0	602,899.9	680,322.0	570,836.6	975,867.9	
2549	4,937,372.2	623,931.0	740,695.7	642,163.0	1,029,180.0	335,451.8
2550	5,302,119.2	625,037.1	669,511.4	684,560.2	1,129,092.3	2,194,190.0
2551	5,851,371.1	661,565.5	667,746.8	699,936.2	1,319,391.2	2,502,733.0

รวม	ญี่ปุ่น	สหรัฐ อเมริกา	สหภาพ ยุโรป	อาเซียน	ประเทศ อื่น ๆ
20.9	21.8	18.2	8.6	36.7	20.1
0.3	0.6	1.2	6.0	0.0	-3.1
24.4	13.9	41.2	38.1	4.8	25.6
25.0	29.9	23.4	17.5	30.4	34.7
1.4	-2.9	-0.9	-6.0	4.4	7.3
17.9	15.1	10.3	13.5	24.5	20.9
10.9	13.0	4.0	3.2	10.8	17.0

รวม	ญี่ปุ่น	สหรัฐ อเมริกา	สหภาพ ยุโรป	อาเซียน	ประเทศ อื่น ๆ
100.0	17.1	21.0	15.6	19.9	26.3
100.0	16.8	18.0	15.9	21.7	27.6
100.0	13.7	22.3	17.8	18.2	28.0
100.0	14.7	21.4	15.8	19.4	28.8
100.0	14.6	19.8	15.0	19.9	30.7
100.0	13.9	15.9	14.1	21.7	34.4
100.0	14.4	15.2	14.1	21.8	34.6
100.0	11.6	12.5	12.9	21.3	41.7
100.0	11.4	11.5	11.9	22.6	42.6

ที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ 2551